ਰਾਜੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ ਮਾਧਿਅਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ

(2014 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1769)

ਮਾਰਚ 29, 2022

ਵਿਨੀਤ ਸਰਨ ਅਤੇ ਜੇ. ਕੇ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.ਆਈ.

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988. ਐਸ.7 – ਐਸ.7 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਦੀ ਮੰਗ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ – ਕੇਵਲ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਾਲ ਐਸ.7 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਪੈਸੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ, ਜਾਣਦਿਆਂ ਕਿ ਇਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਹੈ – ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮੰਗ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇ – ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਸਿਵਾਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਜਿਸ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਗਵਾਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਵਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਹੈ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988. ਐਸ.20 – ਧਾਰਨਾ – ਜਦੋਂ ਲਾਗੂ – ਐਸ.20 ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਹੋਣਾ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪੈਸਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ – ਐਸ.20 ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ – ਸਾਬਤ ਮੰਗ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਮੇਜ ਦੇ ਡਰਾਅਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਮਟੀਰੀਅਲ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਮੇਜ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਾਖ ਪੈਡ ਵੱਲ ਮਿਲੇ ਸਨ – ਇਹ ਕੇਵਲ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਇੱਕ ਨੋਟ-ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਕੇਵਲ ਨੋਟ ਸ਼ੀਟ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਸਾ ਲਪੇਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੋਡੀਅਮ ਕਾਰਬੋਨੇਟ ਹੱਲ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣ ਨਾਲ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ; ਜਦੋਂ ਫਿਨੋਲਫਥੇਲੀਨ ਪਾਊਡਰ ਨਾਲ

ਲੇਪਿਤ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਪਾਸੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਡਰਾਅਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਡੁੱਬੋਏ ਗਏ ਸਨ, ਗੁਲਾਬੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ - ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਸਬੂਤ ਪੁਖਤਾ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ, ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਧਾਰਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਦਾਂਤ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872: ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਬਿਆਨ - ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੀਮਤ - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਰਨਲ ਰਾਮ ਸਿੰਘ 1985 (ਸੁਪਲ) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 611 : [1985] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 399; ਪੰਨਾ ਦਾਮੋਦਰ ਰਾਠੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1979) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 526; ਜਯਾਰਾਨੀ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਰਾਜ (1992) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 304; ਮੀਨਾ (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਵਾਇਫ ਆਫ ਬਲਵੰਤ ਹੇਮਕੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2000) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 21 : [2000] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 12; ਬੀ. ਜਯਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2014) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 55 : [2014] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 554; ਸੀ.ਐਮ. ਗਿਰੀਸ਼ ਬਾਬੂ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2009) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 779 : [2009] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1021 - ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1985] ਸਪਲਾਈ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 399 ਪੈਰਾ 12 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

(1979) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 526 ਪੈਰਾ 16 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

(1992) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 304 ਪੈਰਾ 16 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2000] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 12 ਪੈਰਾ 19 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2014] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 554 ਪੈਰਾ 20 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1769 ਦੀ 2014.

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 25.03.2014 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਐ. ਨੰਬਰ.89 ਦੀ 2009.

ਵੀ. ਗਿਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮੇਹੁਲ ਐਮ. ਗੁਪਤਾ, ਮਿਸ. ਰਣਜੀਤਾ ਰੋਹਤਗੀ, ਮਿਸ. ਸੰਤੋਨ ਦੋਮਾ, ਸ਼ਿਰਰੰਗ ਵਰਮਾ, ਮਿਸ. ਪ੍ਰਗਯਾ ਭਾਗੇਲ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਮਿਸ. ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਮਿਸ. ਅਰੁਣਿਮਾ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਮੋਹਦ. ਅਖੀ, ਸੁਗੋਸ਼ ਸੁਬਰਮਣਯਮ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਘਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਿਸ. ਪੂਰਨਿਮਾ ਸਿੰਘ, ਮਨਵੇਂਦਰ ਭਾਟੀ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

ਆਦੇਸ਼

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 25.3.2014 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 89 ਦੇ 2009 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 125 ਦੇ 2001 ਵਿੱਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ, ਸੈਂਟਰਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ-02, ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ 24.1.2009 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਿਵਾਰਣ ਐਕਟ, 1988 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ") ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 7 ਅਤੇ 13 (2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 27.1.2009 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 2 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਹੋਰ 30 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸਾਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 2½ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ, ਹੋਰ 30 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸਾਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸਰਕਲ 20(1) ਸੀ, ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਲੰਬਿਤ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-3 ਮਧੂ ਬਾਲਾ ਤੋਂ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ।

3. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ, 24.1.2009 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 7.3.2000 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ (ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸਰਕਲ 20(1)) ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-3- ਮਧੂ ਬਾਲਾ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 9.3.2000 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ (ਕੈਬਿਨ/ਚੈਂਬਰ) ਵਿੱਚ ਉਸ ਤੋਂ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ/ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 7 ਅਤੇ 13(2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3-ਮਧੂ ਬਾਲਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਤੋਂ ਕੈਸੇਟ ਐਕਸt.P2 (ਅਸਪਸ਼ਟ) ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ

ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੇ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਾਲਿਆ ਕਿ ਮੰਗ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਮਧੂ ਬਾਲਾ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 15,000 ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਵਿਜ਼ਟਰ ਪਾਸੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਡਾਕ-ਪੈਡ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਧਾਰਣਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆ

4. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ ਵੀ. ਗਿਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਹਨ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਮਿਸ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸੀਟਰ ਜਨਰਲ ਹਨ, ਦੀ ਲੰਬੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

5. ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਾਲ ਮੋਟਿਵ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਮੰਗ ਚਾਰ ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 07.03.2000 ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਅਤੇ ਫਿਰ 09.03.2000 ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ। ਪਹਿਲੇ ਮੌਕੇ ਤੇ 07.03.2000 ਨੂੰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੰਗ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਨਾਮਲੀ; ਮਿਸਟਰ ਰਾਜੀਵ ਜੂਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ 50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸੇ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਹੀ, ਯਾਨੀ 07.03.2000 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਮਿਸਟਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ) ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਗਈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਤੋਂ 75,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 50,000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

6. ਫਿਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਨਾਲ ਕੁਝ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਸੰਪਰਕ ਰਾਹੀਂ (ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ), ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ 09.03.2000 ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਗਈ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਮਿਸਟਰ ਅਨਾਵਿਸਟ) ਨਾਲ ਮਿਲੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ 15,000 ਰੁਪਏ ਹੀ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 04.00 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਐਕਸ.ਪੀ-2 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

7. 09.03.2000 ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਲਗਭਗ 04.00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਬਤਰਾ ਕਪੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ5-ਬੀ.ਐਸ.. ਚੌਹਾਨ (ਸ਼ੈਡੋ ਗਵਾਹ), ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਥਿਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਗਵਾਹ ਬਣ ਸਕਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਥਿਤ ਮੰਗ ਅਤੇ ਧਨ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਦੋ ਆਜ਼ਾਦ ਸ਼ੈਡੋ ਗਵਾਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ।

ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਕੇਲਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇੱਕ ਤਾਰਾਂਕਿਤ ਕਮਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਭਾਜਨ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ; ਪੀ.ਡਬਲਿਊ6-ਐਨ.ਸੀ. ਸ੍ਰੈਨ, ਡੀ.ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ10-T. ਕਿਪਜੇਨ, ਏ.ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. ਵੀ ਵਿਭਾਜਨ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਈਕਰੋ-ਕੈਸੇਟ ਰਿਕਾਰਡਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕ੍ਰੈਡਿਟ-ਕਾਰਡ ਟਾਈਪ ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਟਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੈਡੋ ਗਵਾਹ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ5-ਬੀ.ਐਸ.. ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਕ੍ਰੈਡਿਟ-ਕਾਰਡ ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਇਅਰ-ਪੀਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਗੱਲਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸ.P-1 ਅਤੇ P-3 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਫੀਨੋਲਫਥੇਲੀਨ ਪਾਊਡਰ ਨਾਲ ਲੇਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕੁੱਲ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਵਿਜ਼ਟਰ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਡਾਕ ਪੈਡ ਨਾਲ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਪੈਸੇ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਡਰਾਅਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

8. ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਜਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਚੈੱਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬ੍ਰੀਫਕੇਸ ਦੇ ਡਰਾਅਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੈੱਕ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਵਿਜ਼ਟਰ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਡਾਕ ਪੈਡ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਫੀਨੋਲਫਥੇਲੀਨ ਟੈਸਟ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਡੀਅਮ ਕਾਰਬੋਨੇਟ ਹੱਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਡੁੱਬਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੱਲ ਦਾ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫਿਰ ਵੀ ਜੋ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਫੀਨੋਲਫਥੇਲੀਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡਰ ਦਾ ਬਟਨ ਦਬਾਉਣਾ ਭੁੱਲ ਗਈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਹੋਰ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ; ਪੀ.ਡਬਲਿਊ6-ਮਿਸਟਰ ਐਨ.ਸੀ. ਸ੍ਰੈਨ, ਡਿ. ਸੀ.ਟੀ.ਟੀ. ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ10-ਕਿਪਜੇਨ, ਏ.ਸੀ.ਟੀ.ਆਈ., ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਭਾਜਨ ਵਾਲੇ ਉਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ।

9. ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਮੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਮੰਗ 07.03.2000 ਨੂੰ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਜਨਾਬ ਰਾਜੀਵ ਜੈਨ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉਸੇ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਯਾਨੀ ਕਿ 7.3.2000

ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਗਈ ਸੀ। 7.3.2000 ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਦੋ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਜੀਵ ਜੈਨ, ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ) ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਮੂਲ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ, ਜੋ ਕਿ ਟ੍ਰੈਪ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਇੱਛੁਕ ਜਾਂ ਪਕਸ਼ਪਾਤੀ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਇੱਛੁਕ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਮਾਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਿਊ3 ਮਧੁ ਬਾਲਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਥਿਤ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, 7.3.2000 ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਮੰਗ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਤੱਥ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਯਾਨੀ ਕਿ 7.3.2000 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਗਲਤ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਯਾਂਤਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

10. ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੀਜੀ ਮੰਗ 9.3.2000 ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੱਕ ਟੈਲੀਫੋਨਿਕ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਿਊ3-ਮਧੁਲਿਕਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਸਡੀਐਲਸੀ ਦਾ ਮਸੌਦਾ ਐਕਸਬੀ ਪੀ2 ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ। ਕੈਸੇਟ ਧਾਰਾ 161 ਸੀਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਐਕਸਬੀ. ਪੀ2 ਚਲਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਣਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਪੀਡਬਲਿਊ3 ਮਧੁ ਬਾਲਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੌਰਾਨ। ਉਸਦੀ ਬੇਨਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸਨੂੰ ਮੁੜ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਤਦ ਹੀ ਪੀਡਬਲਿਊ3 ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਪਛਾਣ ਸਕੀ। ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕੰਨ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਲਗਭਗ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ 4 ਵਜੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈ। ਨੈੱਟ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੰਵਾਦ ਅਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 48 ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 161 ਸੀਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਸੰਸਕਰਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 11.6.2001 ਦਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਘਟਨਾ 15 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਰਥਾਤ 9.3.2000 ਨੂੰ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ 1.4.2002 ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਡੀਓ ਕੈਸੇਟ ਐਕਸਬੀ. ਪੀ2 ਤੋਂ ਕੋਈ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਪਬਲਿਕ

ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਬਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, 11.6.2001 ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਬਿਆਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਸੁਣਿਆ ਕੈਸੇਟ ਐਕਸਬੀ. ਪੀ2 ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ਸੁਰਾਗ ਲਿਆ, ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਗੌਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਮਿਸਟਰ ਅਵਸਥੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਮਦਦ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸੈਟਅਪ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ।

12. ਜਾਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਸਬੂਤੀ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਰਨਲ ਰਾਮ ਸਿੰਘ 1985 (ਸੁਪਲ) ਐਸਸੀਸੀ 611 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਟੇਪ-ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਬਿਆਨ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਜੇਕਰ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖਤ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਕਥਿਤ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਟੇਪ-ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਸਬੂਤ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਪਰੋਕਸ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਟੇਪ-ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦ ਖਾਸ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਨਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੋਰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਗੜਬੜ ਦੁਆਰਾ ਗੁੰਮ ਜਾਂ ਵਿਗੜਿਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਲਿਪੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਹੈ।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜੋ ਕਿ ਐਕਸ. ਪੀ2 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ3 ਮਧੂ ਬਾਲਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੇ ਸੁਰਾਗ ਨਾਲ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਕਿ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਸੇਟ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ3-ਮਧੂ ਬਾਲਾ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੈਸੇਟ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸੇ ਤੋਂ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸੁਣਾਈ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੈਸੇਟ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਲਈ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਾਈਡ ਐਕਸ. ਪੀ2 ਮਿਤੀ 9.3.2000 ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ।

14. ਛਾਇਆ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ4-ਵੀਰੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ 9.3.2000 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ4 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਛਾਇਆ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਬੀ.ਐਸ. ਚੌਹਾਨ, ਜਿਸਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਗਿਆ ਦੇਖ ਲਗੇ", ਪਰ ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਐਕਸਿਬ. ਪੀ2 ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਕਤ ਗੱਲਬਾਤ ਜਿਸਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 161 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ। ਮਿਤੀ 11.6.2001 ਦੀ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਸੰਦੇਹਜਨਕ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 1.4.2002 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਮੰਗ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਭਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਨੁਮਾਨ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

15. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਚੌਥੀ ਮੰਗ 9.3.2000 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਲ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ ਬੀ.ਐਸ. ਚੌਹਾਨ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਬਬੀਤਾ ਕਪੂਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ3 ਮਧੁ ਬਾਲਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਬੀ.ਐਸ. ਚੌਹਾਨ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਬਬੀਤਾ ਕਪੂਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਤੱਕ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਾ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮਾਈਕਰੋ-ਕੈਸੇਟ ਰਿਕਾਰਡਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਟਾਈਪ ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਟਰ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਅਰ-ਪੀਸ ਪੀਡਬਲਯੂ 5 ਬੀ.ਐਸ. ਚੌਹਾਨ ਕੋਲ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਈਕਰੋ-ਕੈਸੇਟ ਰਿਕਾਰਡਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 9.3.2000 ਨੂੰ ਜਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਟਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਐਕਸ. ਪੀ1 ਅਤੇ ਪੀ3 ਸੁਣਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ3 ਮਧੁ ਬਾਲਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

16. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ3 ਮਧੁ ਬਾਲਾ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 7.3.2000 ਜਾਂ 9.3.2000 ਨੂੰ ਮੰਗ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ **ਪਨਾਮਾ ਦਾਮੋਦਰ ਰਾਠੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ** (1979) 4 **ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.** 526 **ਅਤੇ ਅਯਾਸਾਮੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਤਮਿਲਨਾਡੂ** (1992)1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.304 ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

17. ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਦੀ ਮੰਗ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਸਿਰਫ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਸਮਝਦਿਆਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ ਦੀ **ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ** ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮੰਗ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇ।

18. ਪਿਛਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

19. ਮੰਗ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਮੇਕੇਨਾ (ਸਮਤ) ਜੋ ਬੰਹਾਰਟ ਹੇਮਕੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2000) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 21 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਬੇਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਫੀਨੋਲਫਥੇਲੀਨ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਜਾਂ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਡਰਾਅਰ ਤੋਂ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਮੰਗ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਾਖ-ਪੈਡ ਵੱਲ ਵਿਜ਼ਟਰਾਂ ਦੀ ਪਾਸੇ ਮਿਲੇ। ਅਭਿਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਫੀਨੋਲਫਥੇਲੀਨ ਪਾਊਡਰ ਨਾਲ ਲੇਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਿਊ3-ਮਧੂ ਬਾਲਾ, ਪੀਡਬਲਿਊ4-ਵੀਰੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ5-ਬੀ.ਐਸ. ਚੌਹਾਨ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਿਊ3-ਮਧੂ ਬਾਲਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕਿ ਪੈਸਾ ਉਸ ਖਾਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੋਡੀਅਮ ਕਾਰਬੋਨੇਟ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੋਇਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਇੱਕ ਨੋਟ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਲਪੇਟੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਦੇ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਸ ਨੋਟ ਸ਼ੀਟ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਲਪੇਟੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਸਨੂੰ ਸੋਡੀਅਮ ਕਾਰਬੋਨੇਟ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੋਣ 'ਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਡੀਅਮ ਕਾਰਬੋਨੇਟ ਦੇ ਘੋਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਸਿਰਫ ਨੋਟ ਸ਼ੀਟ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਲਪੇਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੋਡੀਅਮ ਕਾਰਬੋਨੇਟ ਘੋਲ 'ਤੇ ਡੁੱਬੋਣ 'ਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋਣਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ.ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ. ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਮਿਲੇ, ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਫੀਨੋਲਫਥੇਲੀਨ ਪਾਊਡਰ ਨਾਲ ਲੇਪਿਤ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਵਿਜ਼ਟਰਾਂ ਦੀ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਡੁੱਬੋਏ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਗੁਲਾਬੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਪਰਯਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ।

20. ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੀ. ਜਯਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ (2014) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 55 ਸੀ. ਮਿਰਥ ਬਾਬੂ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2009) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 779 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਰਿਕਵਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ ਤਬ ਹੀ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਸਵੈਚਛਾ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪੈਸਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਲਚ ਲਈ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਰਿਕਵਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ ਤਬ ਹੀ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਲਚ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ, ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ ਖਿੱਚਣਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਹਨ। ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਦਾਂਤ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

21. ਇਥੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਰਚਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨਤੀਜੇ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 & 13(2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੈਕਸ਼ਨ 13(1)(d) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਿਥੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਿਰਫ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗਲਤੀਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਗੰਭੀਰ ਖਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰੈਪ ਸਟੇਜ ਜਾਂ ਟ੍ਰੈਪ ਦੌਰਾਨ ਮੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਵਾਰੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗਲਤ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

22. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਮਾਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਨਤੀਜਤਨ, ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਨੂੰ ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਪਤਾ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ

(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ: ਮਹੇਂਦਰ ਯਾਦਵ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate